

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ РЕЛІГІЇ

ID 1566

Шифр, назва спеціальності та освітній рівень	053 Психологія (бакалавр)	Назва освітньої програми	Психологія (2024)
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова викладання	Українська
Факультет	Факультет економіки та менеджменту (ФЕМ)	Кафедра	Каф. психології (ПС)

Викладач/викладачі

Стоцький Ярослав Васильович, д-р іст. наук, професор, професор, [профіль на порталі "Науковці ТНУ"](#)

Загальна інформація про дисципліну

Мета курсу

Мета «Психології релігії» – ознайомити студентів із основними етапами розвитку психології релігії як самостійної дисципліни; базовими теоретичними підходами у психології релігії; із структурою, особливостями та чинниками формування релігійної свідомості; із основними етапами розвитку релігійності як на суспільному, так і на індивідуальному рівні; із психологічними особливостями інституціоналізованого та побутового релігійного життя; із засадами наукового розуміння психологічних закономірностей та механізмів впливу релігійних організацій та лідерів, а також із способами протистояння деструктивним впливам у цій сфері; закласти основи формування гуманістично-орієнтованого та толерантного до мультикультурності професійного світогляду майбутнього психолога та формування початкових навичок і умінь для практичної роботи психолога – як у індивідуальній діяльності, так і в груповій взаємодії.

Формат курсу

Змішаний – курс, що передбачає проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння викладеного матеріалу і має супровід в електронному навчальному курсі системи A-Tutor, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання.

Компетентності ОП

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

- інтегральної:

ІНТ. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

- загальних:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- спеціальних:

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи

Програмні результати навчання з ОП	гендерно-вікові відмінності. ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
Обсяг курсу	<p>Очна (денна) форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS — 5; лекції — 36 год.; практичні заняття — 18 год.; самостійна робота — 96 год.;</p> <p>Заочна форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS — 5; лекції — 6 год.; практичні заняття — 6 год.; самостійна робота — 138 год.;</p>
Ознаки курсу	Рік навчання — 2; семестр — 4; Вибіркова дисципліна; кількість модулів — 2;
Форма контролю	<p>Поточний контроль: Опитування, проведення дискусій, тести</p> <p>Підсумковий контроль: залік</p>
Компетентності та дисципліни, що є передумовою для вивчення	Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Історія психологія» значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував матеріалом таких дисциплін як: «Історія та культура України», "Загальна психологія", "Філософія".
Матеріально-технічне та/або інформаційне забезпечення	Технічні засоби для демонстрування результатів навчання (ноутбук). Пакет програмних продуктів Microsoft Office. Курс в A-Tutor, ID:1566.

СТРУКТУРА КУРСУ

Лекційний курс	Годин	
	<u>ОФЗО</u>	<u>ЗФЗО</u>
<p>Тема 1. Психологія релігії як самостійна наукова дисципліна.</p> <p>1. Історичний і функціональний зв'язок між психологією і релігією.</p> <p>2. Психологія релігії як галузь психологічного знання і релігієзнавства.</p> <p>3. Методи психології релігії.</p> <p>4. Школи психології релігії</p>	2	0.5
<p>Тема 2. Психологія родоплемінних культур.</p> <p>1. Психологічна характеристика спільних елементів релігійних систем.</p> <p>2. Психологія тотемізму.</p> <p>3. Психологія фетишизму.</p> <p>4. Психологія анімізму.</p> <p>5. Психологія магії.</p> <p>6. Психологія шаманізму.</p>	4	0.5
<p>Тема 3. Психологія релігійного культу.</p> <p>1. Культ.</p> <p>2. Релігійна мораль.</p> <p>3. Механізми культових відправ.</p> <p>4. Культові символи і сакральне мистецтво та їх вплив на зміни стану свідомості (ЗСС).</p> <p>5. Сповідь.</p> <p>6. Молитва.</p>	4	1
<p>Тема 4. Психологія релігійної віри.</p> <p>1. Сутність релігійної віри.</p> <p>2. Емоційні чинники релігійної віри.</p> <p>3. Психологічний аналіз феномену релігійної віри.</p> <p>4. Етапи розвитку релігійної віри.</p> <p>5. Релігійна віра в ракурсі християнської католицької теології.</p>	6	1
<p>Тема 5. Психологія релігійної особистості</p> <p>1. Джерела релігійності.</p>		

Теми занять, короткий зміст

2. Типи і функції релігійності особистості та характер і релігійність.	4	0.5
3. Релігійний досвід.		
4. Людина в групі і в громаді, в секті і в Церкві.		

Тема 6. Психологія релігійного розвитку.

1. Фактори релігійного розвитку.		
2. Етапи релігійного розвитку.	4	0.5
3. Релігійні кризи.		
4. Релігійне навернення.		

Тема 7. Езотеричні психопрактики в релігійних системах.

1. Езотеричні психопрактики в родоплемінних релігіях.	6	1
2. Езотеричні психопрактики в національних релігіях.		
3. Психопрактики світових релігіях.		

Тема 8. Психологічні тенденції та особливості розвитку релігійності в неорелігіях.

1. Класифікація і загальний аналіз новітніх релігійних систем.		
2. Психологічні особливості неорелігій.		
3. Психорелігійні ефекти харизматичних систем.	6	1
4. Деструктивні культи і деструктивні методи впливу на психіку.		
5. Маніпуляції свідомістю в нетрадиційних релігійних культурах.		
6. Психологічні моделі в тоталітарних культурах.		

РАЗОМ: 36 6

Практичні заняття (теми)	Годин	
	ОФЗО	ЗФЗО
Тема 1. Психологія релігії як самостійна наукова дисципліна	2	0,5
Тема 2. Психологія роодоплемінних культів	2	1
Тема 3. Психологія релігійного культу	2	0,5
Тема 4. Психологія релігійної віри	3	1
Тема 5. Психологія релігійної особистості	2	0,5

Тема 6. Психологія релігійного розвитку	2	0,5
Тема 7. Езотеричні психопрактики в релігійних системах світу	2	1
Тема 8. Психологічні тенденції та особливості розвитку релігійності в неорелігіях	3	1
	РАЗОМ:	18 6

ІНШІ ВИДИ РОБІТ

Теми, короткий зміст

- Самостійна робота: підготовка до практичних занять та опрацювання лекційного матеріалу.
Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції:
1. Особливості методу інтроспекції.
  2. Теоретичні і практичні властивості методу інтерв'ю.
  3. Розвиток психології релігії в світі і в Україні.
  4. Психологічна характеристика релігійних символів.
  5. Психологія сибірського шаманізму.
  6. Види заповідей (табу) в релігійних системах світу.
  7. Психологічно-семантичне (змістове) зображення хреста в українському сакральному мистецтві.
  8. Психологія культової символіки та покайної душі в українській поезії на релігійну тематику.
  9. Совість як "голос Божий в душі людини".
  10. Віра в безсмертя як релігійна особливість.
  11. Психологія віри в християнських св. Таїнствах.
  12. Релігійна віра в радянському суспільстві під атеїстичним тиском органів державної влади.
  13. Страх як фактор релігійності.
  14. Вплив типу характеру на сприйняття релігії.
  15. Причини зростання релігійності в незалежній Україні.
  16. Психологічні особливості релігійних сект.
  17. Психологічні відмінності між сектою і Церквою.
  18. Психологічні ознаки деномінації як типу релігійної організації.
  19. Почуття і емоції в релігійній поведінці людини.
  20. Конверсія в релігійному житті України.
  21. Психологічні та теологічні особливості конверсії між християнами і мусульманами.
  22. Загальна характеристика та психологічні особливості езотеризму.
  23. Психопрактики ісихазму.
  24. Духовні практики Ігнатія Лойоли.
  25. Психорелігійні особливості харизматичних систем.
  26. Етапи втягнення адептів в нетрадиційні релігійні та містичні культу.
  27. Види харизматичних культів та їх поширення в Україні.

Інформаційні джерела для вивчення курсу

Навчально-методичне забезпечення

Дистанційний курс “Психологія релігія” (ID 1566).

1. Методичні вказівки для самостійної роботи з курсу “Психологія релігії” для студентів спеціальності 053 «Психологія» всіх форм навчання / авт.-упоряд. Стоцький Я. В. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2023. 44 с.
2. Методичні вказівки для практичних занять з курсу “Психологія релігії” для студентів спеціальності 053 «Психологія» всіх форм навчання / авт.-упоряд. Стоцький Я. В. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2023. 28 с.
3. Стоцький Я.В. Психологія релігії : Курс лекцій. Тернопіль: ТНТУ, 2011. 144 с.

Рекомендована література

1. Академічне релігієзнавство: підруч. / за наук. ред. проф. А. Колодного. К.: Світ Знань, 2000
2. Гофф Ж. Л. Середньовічна уява. Л.: Літопис, 2007. 350 с.
3. Грюн А. Самонавіювання: Як поводитися зі своїми думками. Л.: Свічадо, 2008. 64 с.
4. Дайчер Т. Роздуми про віру: до питання богослов'я духовності. Л.: Свічадо, 2004. 184 с.
5. Катехизм християнської віри для молоді і старших. Л.: Свічадо, 2002. 238 с.
6. Москалець В. П. Психологія релігії: підруч. К.: Ліра-К, 2019. 192 с.
7. Нетрадиційні релігійні та містичні культури України: навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Остроухова. К.: Росава, 2003. 336 с.
8. Пєжхальський Ю. Листи до священника: Шукаючи дороги перемін. Л.: Свічадо, 2008. 180 с.
9. Полоненики релігійного екстазу: психологія релігійних сект. / авт.-упоряд.: О. В. Тимченко, В. Б. Шапарь. Х.: Прапор, 1998. 477 с.
10. Предко О. І. Психологія релігії: підруч. К.: Ліра-К, 2023. 348 с.
11. Психологічна енциклопедія / авт.-упоряд. О. М. Степанов. К.: Академвидав, 2006. 424 с.
12. Психологія. З викладом основ психології релігії / під ред. о. Юзефа Макселона. Л.: Свічадо, 1998. 320 с.
13. Релігієзнавство: підруч. / за ред. В. І. Лубського, В. І. Теремка. К.: Академія, 2000. 408 с.
14. Сафронов А. Г. Психологія релігії: моногр. К.: Ніка-Центр, 2002. 224 с.
15. Святий Августин. Сповідь. Л.: Свічадо, 2021. 356 с.
16. Стоцький Я. В. Держава і релігії в західних областях України: конфесійні трансформації в контексті державної політики 1944 – 1964 років.: моногр. К.: ФАТА, ЛТД, 2008. 510 с.
17. Стоцький Я. В. Бучацький монастир отців Василіян: на службі Богові й Україні. До 300-ліття заснування.: моногр. Львів: Місіонер, 2011. 250 с.
18. Стоцький Я. В. Ренесанс УГКЦ в Тернопільській і Хмельницькій областях наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. Наук. зап. Нац. у.н-ту «Острозька академія». Сер. Іст. науки. 2016. Вип. 25. С. 121 – 132.
19. Стоцький Я. В. Релігійний чинник у діяльності лауреатів Нобелівської премії Миру. Наук. зап. ТНПУ ім. Володимира Гнатюка. Сер. Історія. 2017. Вип. 2. Ч. 3. С. 109 – 118.
20. Стоцький Я. В. Біблія в життєдіяльності Івана Пулюя.: брошура. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2021. 24 с.
21. Стоцький Я. В. Діяльність пізньопротестантських Церков у Західній Україні (1920-ті – 1991 рр.): політологічний аналіз конфесійних трансформацій.:

моногр. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2023. 273 с.

22. Шевченко В. М. Словник-довідник з релігієзнавства. К.: Наук. думка, 2004. 560 с.

Інформаційні ресурси

1. Сторінка курсу в A-Tutor, ID:1566. URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>
2. <http://www.nbu.gov.ua> – офіційний сайт Наукової бібліотеки ім. Вернадського
3. <http://www.lib.com.ua> – офіційний сайт Електронної бібліотеки
4. <http://www.risu.ua> – офіційний сайт Релігійно-інформаційної служби України.

Політики курсу

Політика контролю	Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; виконання індивідуальних завдань та презентацій; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань; дискусії; індивідуальні консультації; екзамен. Можливий ректорський контроль.
Політика щодо консультування	Консультації при вивченні дисципліни проводяться згідно затвердженого на кафедрі ПС. Консультування передбачено як очно ,так і з використанням ресурсів електронного навчального курсу у середовищі електронного навчання університету.
Політика щодо перескладання	Студент має право на повторне складання модульного контролю з метою підвищення рейтингу протягом тижня після складання модульного контролю за графіком. Перескладання екзамену відбувається в терміни, визначені графіком освітнього процесу. Здобувач ВО має право на зарахування результатів навчання здобутих у неформальній чи інформальній освіті.
Політика щодо академічної доброчесності	При складанні усіх видів контролю у середовищі електронного навчання завжди активується система розпізнавання особи, що складає контроль. Усі практичні роботи у ЕНК перевіряються вбудованою системою Антиплагіат. При складанні усіх форм контролю забороняється списування, у тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За наявності поважних причин (наприклад, хвороба, особливі потреби, відрядження, сімейні обставини, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися за індивідуальним графіком, погодженим з деканом факультету.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти за курс

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота			Одна третя від суми балів, набраних здобувачем впродовж семестру	100
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота			
20	16		20	19			
№ лекції	Види робіт	К-ть балів	№ лекції	Види робіт	К-ть балів		
Лекції 1-8	Практичне заняття №1	4	Лекції 9-18	Практичне заняття №5	3		
	Практичне заняття №2	4		Практичне заняття №6	4		
	Практичне заняття №3	4		Практичне заняття №7	4		
	Практичне заняття №4	4		Практичне заняття №8	4		
				Практичне заняття №9	4		

Розподіл оцінок

Сума балів за навчальну діяльність	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
75-81	C	Добре
67-74	D	Задовільно
60-66	E	Задовільно
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Затверджено рішенням кафедри ПС, протокол №1 від «29» липня 2024 року.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми канд. психол. наук, доцент кафедри ПС

Ірина ПЕРІГ